

Erfgoed
Gelderland

Onderzoek leden coöperatie
Erfgoed Gelderland DEEL 2:
gevolgen coronacrisis
juni/juli 2020

Samenvatting: publiek keert langzaam terug maar inkomstendaling is nog steeds groot

Eind maart, vlak nadat de coronamaatregelen werden ingevoerd, heeft Erfgoed Gelderland een onderzoek gedaan onder haar leden naar de impact van het virus op erfgoedinstellingen in Gelderland. De conclusie was, niet geheel onverwacht, dat de onzekerheid en financiële impact die COVID-19 met zich meebrengt groot is.

Nu Nederland langzaam van het slot gaat, krijgen instellingen weer wat ademruimte. Met name publieksinstellingen (die geopend zijn voor bezoekers) hebben een flinke inhaalslag te maken en lopen tegen nieuwe uitdagingen aan. Hoe gaan zij om met de anderhalvemetermaatregel en met gederfde inkomsten die eigenlijk niet meer in te halen zijn? Erfgoed Gelderland en Provincie Gelderland willen de noden van hen die het hardst getroffen zijn blijven monitoren, om zo adequaat in te kunnen blijven spelen op hun behoeftes. Daarom hebben we eind juni nogmaals een vragenlijst uitgezet. De resultaten van dit onderzoek leest u in dit verslag. Aan het eind van de zomer zetten we een derde enquête uit, om de gevolgen van corona te blijven monitoren.

Uit het onderzoek dat eind juni is uitgezet, blijkt dat het nog lang niet als vanouds is bij musea en andere erfgoedgerelateerde publieksinstelling Gelderland. Hoewel ze sinds 1 juni weer open mogen, zorgt met name de anderhalvemetermaatregel ervoor dat deze instellingen niet op volle toeren kunnen draaien. Dit is met name een probleem voor de grotere spelers, die berekend zijn op meer bezoekers dan ze nu mogen ontvangen. Desalniettemin blijven grote bezoekersstromen voornamelijk uit. Musea merken op dat ze normaliter veel toevallige voorbijgangers ontvangen. Het reserveringssysteem zou bezoekers afschrikken.

Voor instellingen die grotendeels op vrijwilligers draaien is het een uitdaging om de bezetting rond te krijgen. Met name oudere vrijwilligers durven nog niet altijd weer aan de slag te gaan. Het wegblijven van publiek en de vrijwilligersdiensten die met moeite ingevuld worden, heeft veel musea hun openingstijden doen inkorten: ze zijn minder vaak en minder lang geopend. Vrijwilligers blijven hard nodig voor musea: ze zijn hard nodig voor de handhaving van de coronamaatregelen.

De meeste respondenten geven aan tot nu de klappen op te kunnen vangen met de reserves die ze hebben. Sommigen draaien vrijwel volledig op subsidies, waardoor de exploitatie voornamelijk niet in gevaar komt. Toch geeft ongeveer één op de vijf respondenten aan wel degelijk in onzekerheid te verkeren over het voortbestaan van de instelling. Geld wat voor andere doeleinden bestemd was, zoals herinrichtingen en verbouwingen, wordt nu aangewend om deze periode mee te overbruggen. De consensus is dat reserves er wel snel doorheen gaan nu en deze situatie niet langdurig vol te houden is.

Veel organisaties hebben al gebruik gemaakt van landelijke steunmaatregelen als TOGS en NOW. Er zijn ook veel instellingen die echter niet in aanmerking komen hiervoor. De behoefte aan provinciale steun is groot. Hier en daar bestaat nog verwarring over waar aangeklopt kan worden voor steun.

Opzet van het onderzoek

Eind juni is er een tweede corona-enquête uitgezet onder de leden van coöperatie Erfgoed Gelderland. Anders dan het eerste onderzoek – dat naar alle leden is verstuurd – zijn ditmaal enkel de instellingen met een publieksfunctie¹ benaderd. Van de 219 leden zijn dit er 112. Uiteindelijk namen 87 respondenten deel aan het onderzoek, ofwel 78% van de leden met een (toeristische) publieksfunctie. Veruit het grootste deel hiervan identificeert zich als museum, enkele zijn ook monument of cultuurhistorische organisatie.

Museum	88,46%	69
Historische vereniging	6,41%	5
Monument	10,26%	8
Archief of bibliotheek	1,28%	1
Archeologie	0,00%	0
Cultuurhistorische organisatie	7,97%	7
Anders, namelijk:	7,97%	7
Totaal *		97

* Veel organisaties hebben een hybride vorm, zij zijn zowel museum als historische vereniging, of museum en archief of bibliotheek. Vandaar dat alle categorieën vertegenwoordigd zijn in deze lijst en het totaal aantal type organisaties hogere dan het aantal respondenten.

Op alle vragen konden de respondenten meerdere antwoorden geven, bovendien was er steeds ruimte voor vrije antwoorden. Deze zijn waar nodig geïnterpreteerd en gecategoriseerd. Achter elke vraag vindt u tussen haakjes het totaal aantal respondenten.

1. Is uw organisatie dankzij de versoepelingen van 1 juni weer geopend voor publiek? (87)

Ja, volledig geopend met handhaving van de anderhalvemetermaatregel	41%
Deels geopend	39%
Nog niet geopend	20%
Totaal	100%

Het grootste deel van de instellingen is weer volledig of deels geopend voor publiek. Eén op de vijf organisaties blijft voorlopig nog gesloten. Anderen zijn op 1 juni of in de weken daarna weer open gegaan. De meeste instellingen hebben de openingstijden en -dagen ingekort. Ook worden er

---

¹ Hiermee wordt aangegeven de organisaties, musea en opengestelde monumenten die zich richten op de vrijetijds- en toeristische bezoekers. Bibliotheken en archieven ontvangen ook publiek, maar zijn in dit onderzoek niet meegenomen.

doorgaans geen (grote) groepsrondleidingen gegeven.

2. Hoe staat het met de bezoekersstroom nu uw organisatie weer (deels) geopend is? (85)

Bijna direct zaten we aan het maximum aantal bezoekers dat we binnen mogen hebben	7%
Het aantal bezoekers is lager dan we gehoopt hadden	54%
Het aantal bezoekers valt enorm tegen	16%
Niet van toepassing; zijn nog gesloten	22%
Totaal	100%

De bezoekersaantallen pakken bij het gros van de leden vrij laag uit. Groepen en schoolbezoeken vallen weg. Zelfs wanneer het maximale aantal bezoekers binnen is, is dat vaak slechts een derde van hoeveel mensen er normaliter binnen mogen zijn.

3. Lukt het om de bezetting in het museum rond te krijgen? (84)

Ja we hebben voldoende betaalde medewerkers	12%
Ja, er zijn voldoende vrijwilligers voor de bemensing	36%
Ja, we hebben nieuwe jongere vrijwilligers aangetrokken voor deze periode	1%
Nee, dat is ook de reden dat we nog niet open zijn	10%
Grote moeite om het rooster rond te krijgen	17%
Bezetting nog niet rond, daarom nog niet open	7%
Overig (diverse open antwoorden die de emotie weergeven)	17%
Totaal	100%

De ervaringen om de bezetting in de musea rond te krijgen is wisselend. Veel oudere vrijwilligers voelen zich er nog niet senang bij om te komen werken. Veel musea geven aan hierdoor met een minimale bezetting te werken en het niet altijd gebolwerkt te krijgen. De betaalde medewerkers worden vaker ingezet om het museum op te houden. Slechts een enkel museum heeft actief jonge of jongere personen geworven om deze periode te overbruggen.

4. Hoeveel vrijwilligers zijn er nodig ten opzichte van de normale situatie? (82)

Er is een grotere behoefte aan vrijwilligers	34%
Er is minder behoefte aan vrijwilligers	13%
De vrijwilligersinzet is ongeveer gelijk gebleven	41%
Anders	12%
Totaal	100%

Voor veel instellingen is de behoefte aan vrijwilligersinzet ongeveer gelijk gebleven. Ruim een derde van de respondenten geeft aan meer behoefte te hebben aan vrijwilligers, bijvoorbeeld voor het

uitvoeren van de gezondheidscheck bij binnenkomst en het handhaven van de anderhalvemeter.

5. Welke afspraken zijn gemaakt met (oudere) vrijwilligers? (82)

Zij die willen, zijn weer aan het werk. Zij die niet willen, blijven voorlopig nog thuis, ongeacht de leeftijd	71%
Vrijwilligers van 70+ worden voorlopig nog niet ingezet	16%
Vanaf 1 juli worden regels versoepeld en werken ook oudere vrijwilligers	5%
Anders	8%
Totaal	100%

De gemaakte afspraken met vrijwilligers berusten op maatwerk. Gewezen wordt op de eigen verantwoordelijkheid.

6. Is de doorlopende exploitatie in gevaar gekomen de afgelopen maanden door het uitblijven van publieksinkomsten? (82)

Nee, dat loopt door uit onze reguliere subsidies	13%
Er is een teruggang in inkomsten, maar dat kunnen we opvangen	70%
We zijn op dit moment onzeker over het voortbestaan van de organisatie	17%
We denken over het stopzetten van onze organisatie	0%
Totaal	100%

Het merendeel van de respondenten kan de teruggang in inkomsten opvangen. Desondanks bestaat er bij bijna één vijfde van de respondenten op dit moment onzekerheid over het voortbestaan van de organisatie.

7. Zijn er maatregelen genomen ten behoeve van de betaling van medewerkers (periode maart – juni)? (80)

Werktijdverkorting aangevraagd	14%
Uitkering aangevraagd	11%
Tijdelijke contracten beëindigd	4%
Freelancers krijgen niet meer betaald	1%
Alles loopt gewoon door	25%
Niet van toepassing; er wordt enkel met vrijwilligers gewerkt	45%
Totaal	100%

Bijna de helft van de respondenten hebben geen betaalde medewerkers. Van de instellingen die wel betaald personeel in dienst hebben, kan bij ongeveer de helft alles gewoon doorlopen. De andere helft heeft wel maatregelen getroffen, zoals het aanvragen van werktijdverkorting of een uitkering.

8. Heeft uw organisatie gebruik gemaakt van landelijke steunmaatregelen? (79)

Ja en gekregen	54%
Ja, maar niet gekregen	4%

Nee	42%
Totaal	100%

Ongeveer de helft van de respondenten heeft gebruikgemaakt van de landelijke steunmaatregelen TOGS en/of NOW. De andere helft kwam niet in aanmerking hiervoor. Een enkeling is nog in afwachting van uitsluitsel.

9. Bent u van plan gebruik te maken van de steunmaatregelen vanuit de provincie? (79)

Ja	39%
Nee	14%
Nog niet zeker/niet op de hoogte van deze maatregelen	47%
Totaal	100%

Er bestaat nog veel onduidelijkheid en onzekerheid over de steun die de provincie kan bieden. De vraag naar provinciale maatregelen is echter groot.

10. Wat ervaart u op dit moment als grootste knelpunt door de beperkende maatregelen? (74)

Grootste knelpunt (meerdere antwoorden mogelijk)	totaal (74)
Financiën / minder inkomsten	34
Geen evenementen en groepsbezoeken	18
Anderhalvemeter-maatregel	17
Minder beschikbare vrijwilligers	15
Reserveringssysteem	11
Bezetting rondkrijgen	7
Gezondheidsrisico's	4
Onzekerheid	2
Minder publiciteit	1
Ongewilde exclusiviteit door genoodzaakte prijsverhogingen	1

Bovenstaande knelpunten hangen veelal met elkaar samen. De financiën zijn het grootste knelpunt, minder bezoekers betekent minder entreegelden. Ook de horeca, voor zover deze weer geopend is, levert minder op nu er minder mensen naar het museum gaan. Activiteiten en groepsbezoeken worden door de anderhalvemetermaatregel niet of nauwelijks georganiseerd. De terugloop in bezoekers wordt door sommigen geweten aan het reserveringssysteem, dat mensen ervan zou weerhouden om spontaan een bezoek te brengen aan een museum.